

Notat

Dato: 07.03.2018
Arkivsak: 2018/8242-1
Saksbehandlar: stiaas9

Til:	Yrkesopplæringsnemnda Utval for opplæring og helse
Frå:	Fylkesrådmannen

Overgang frå Vg2 yrkesfag til Vg3 påbygg.

Fylkesrådmannen viser til møteprotokoll frå Utval for opplæring og helse 06.02.2018, sak PS 24/18 Ymse, der Emil Gadolin kjem med følgjande spørsmål:

«Flere VGS har høy overgang fra yrkesfag VG2 til VG3 påbygg. Noe av dette kan skyldes de utdanningstilbudene som den enkelte skole har, men det kan også tenkes at noen av skolene kan ønske å holde på elevene så lenge som mulig. Jeg ber om at fylkesrådmannen kommer tilbake til utvalget med oversikt som belyser om det er systematiske forskjeller mellom de videregående skolene i overgang mellom VG2 yrkesfag og påbygg. Eksempelvis kan administrasjonen sammenligne flere utdanningstilbud ved ulike skuler for å avdekke eventuelle forskjeller.»

Problemstillinga er ganske kompleks, og fagtradisjonar, utdanningstilbod og geografi er medverkande faktorar når ein skal forklara kvifor nokon tek påbygg, og kor dei tek det. Nokre utdanningsprogram har programområde med svake fagtradisjonar, noko som gjer at det er få læreplassar og liten tradisjon for å gå ut i lære. Dette gjer at ein stor prosentdel av elevane går over til påbygg. Vidare er det slik at skular kan ha utdanningstilbod på Vg1 og Vg2, men ikkje ha tilbod på Vg3 – til dømes har Stend vgs tilbod i naturbruk på Vg1 og Vg2, men berre Vg3 påbygg som tilbod tredje året. Dersom ein vil halde fram med Vg3 landbruk, må ein gå på Voss vgs. Geografi spelar også inn; sentrumsskular har elevar på påbygg som kjem frå mange ulike skular, medan mindre skular ute i distrikta som regel berre har elevar på påbygg som gjekk på same skule året før. Dette heng saman med at det er fleire elevar som reiser mot sentrum enn sentrumselevar som reiser vekk frå sentrum. Ein konsekvens av dette er blant anna at berre 30 % av dei som tar påbygg på Åsane vgs, gjekk på Åsane vgs året før, medan 93 % av dei som tar påbygg på Askøy vgs, gjekk på same skule året før.

Under vil vi først sjå på utdanningsprogram, og korleis dette påverkar *kven* som tek påbygg. Vidare vil vi sjå på sjølve skulane som har påbygg, og kvar desse elevane kjem frå.

For yrkesfagelevane er overgangen etter Vg2 ein kritisk overgang. Lokale tal syner at for dei som tok Vg2 i 2016/17, gjekk 26 % over til påbygg skuleåret 2017/18. Under kan ein sjå fordelinga for dei som gjekk på Vg2 yrkesfag 2016/17 og kor stor prosentdel som tar påbygg skuleåret 2017/18.

A. Utdanningsprogram

	Påbygg	Tal elevar
Bygg- og anleggsteknikk	11,60 %	34
Design og handtverk	17,80 %	19
Elektrofag	17,10 %	78
Helse- og oppvekstfag	47,80 %	333
Medier og kommunikasjon (gamal ordning)	57,90 %	88
Naturbruk	38,90 %	58
Restaurant - og matfag	7,70 %	9
Service og samferdsel	26,30 %	64
Teknikk og industriell produksjon	10,70 %	71
Total, 2016-17	26,20 %	754

Som tabellen syner, er det i all hovudsak fire utdanningsprogram som peikar seg ut: Helse- og oppvekstfag, medier og kommunikasjon (gamal ordning), naturbruk og service og samferdsel.

Dersom ein ser på dei fire utdanningsprogramma der flest går over til påbygg, finn ein følgjande:

NATURBRUK

Det gjekk totalt 149 elevar på Vg2 naturbruk 2016/17. Desse gjekk på Austevoll vgs, Fusa vgs, Stend vgs og Voss vgs. Av desse gjekk 38,9 % over til påbygg.

Merk at denne tabellen syner kvar elevane gjekk på skule 2016/17, ikkje kvar dei tar påbygg.

Vg2 naturbruk 2016/17	Påbygg 2017/18	Tal elevar
Austevoll vidaregåande skule	0,00 %	0
Fusa vidaregåande skule	30,40 %	7
Stend vidaregåande skule	73,00 %	46
Voss vidaregåande skule	17,20 %	5
Total, 2016-17	38,90 %	58

Heile 73 % av dei som gjekk på Vg2 naturbruk på Stend, gjekk over til påbygg. 29 av desse tar påbygg på Stend vgs i 2017/18 (63 %), medan dei resterande 17 går på høvesvis Fyllingsdalen vgs, Nordahl Grieg vgs, Os vgs, Slåtthaug vgs, Stord vgs, Voss gymnas, Årstad vgs og Åsane vgs. Stend har utdanningstilbod i Vg2 naturbruk der dei fleste programområda ikkje har læretid. For å ta Vg3 landbruk må ein gå på Voss vgs.

MEDIER OG KOMMUNIKASJON

Frå og med hausten 2016 vart medier og kommunikasjon eit studieførebuande program. Elevar som begynte hausten 2015 eller tidlegare, følgjer gamal ordning. Utfordringa med at elevane går over til påbygg, fell dermed vekk.

SERVICE OG SAMFERDSEL

Det gjekk totalt 242 elevar på service og samferdsel Vg2 i 2016/17. Tabellen under syner kva skule dei gjekk på, samt prosentdel som gjekk over til påbygg.

Merk at denne tabellen syner kvar elevane gjekk på skule 2016/17, ikkje kvar dei tar påbygg.

Vg2 Service og samferdsel 2016/17	Påbygg 2017/18	Tal elevar
Amalie Skram videregående skole	36,40 %	28
Bømlo videregående skule	33,30 %	3
Knarvik videregående skule	13,00 %	3
Os videregående skule	15,90 %	7
Sotra videregående skule	21,40 %	3
Stend videregående skule	30,80 %	4
Stord videregående skule	53,30 %	8
Tertnes videregående skule	16,10 %	5
Voss videregående skule	18,80 %	3
Total, 2016-17	26,30 %	63

Det er relativt stor variasjon i prosentdel elevar som går over til påbygg når det gjeld elevar som tar service og samferdsel. Noko av årsaka til dette er at dei ulike programområda i service og samferdsel (SS) har ulike fagtradisjonar og tilknytning til arbeidslivet.

Os vgs og Knarvik vgs der berre høvesvis 3 % og 7 % går over til påbygg, har transport og logistikk; eit fag med sterke fagtradisjonar og god tilknytning til arbeidslivet. Amalie Skram vgs med 36 % som går over til påbygg, har reiseliv – eit fag med lite tilgang til læreplassar.

Mange av dei yrka som SS fører til, har manglande tradisjon for å ta inn lærlingar. Varehandelen og reiseliv har til dømes vore prega av lågare krav til kompetanse, høg turnover og låg løn, noko som heng saman med at feltet også er ein arbeidsmarknad for ungdom. Samtidig har mange bedrifter eigne opplæringsprogram, slik at ein kan gjere karriere på andre måtar enn å bli lærling.

«Service og samferdsel strever med å få fotfeste i arbeidslivet. Kun 13 prosent av de faglærte i servicefagene som svarer at de ikke kunne ha gjort den jobben de har i dag uten fagbrevet. I store deler av servicesektoren utgjør fagopplæringen kun én av mange mulige inngangsporter. Nyere forskning viser at færre får jobb videre i den virksomheten der de var lærling i servicefagene (48 prosent), sammenlignet med fag i øvrige utdanningsprogram. (...) Utdanningsprogrammets svake forankring i arbeidslivet gir seg uttrykk i den skolebaserte opplæringen gjennom klasseromsdominert undervisning og mangel på faglige rollemodeller som bærere av en yrkestradisjon.» (NIFU-rapporten: «Yrkesutdanninger med svak forankring i arbeidslivet» (2015))

Av dei 28 elevane som gjekk på Amalie Skram vgs i 2016/17 og som gjekk over til påbygg i 2017/18, går 45 % på påbygg på Amalie Skram. Dei restarande 15 går på høvesvis Austrheim vgs, Fyllingsdalen vgs, Laksevåg vgs, Nordahl Grieg vgs, Olsvikåsen vgs, Os vgs, Slåtthaug vgs, Sotra vgs, Årstad vgs og Åsane vgs.

HELSE- OG OPPVEKSTFAG

Helse- og oppvekstfag (HO) er det nest største yrkesfaget på Vg2 og har lang tradisjon for overgang til påbygg. Heile 47,8 % av dei som gjekk på HO Vg2 i 2016/17, gjekk over til påbygg.

Merk at denne tabellen syner kvar elevane gjekk på skule 2016/17, ikkje kvar dei tar påbygg.

Vg2 helse- og oppvekstfag 2016/17	Påbygg 2017/18	Tal elevar
Arna vidaregåande skule	37,00 %	10
Askøy videregående skole	50,00 %	15
Austrheim vidaregåande skule	28,60 %	4
Bømlo vidaregåande skule	40,70 %	11
Fitjar vidaregåande skule	65,60 %	40
Fusa vidaregåande skule	46,70 %	7
Fyllingsdalen videregående skole	45,20 %	14
Knarvik vidaregåande skule	61,90 %	26
Kvinnherad vidaregåande skule	67,90 %	19
Nordahl Grieg videregående skole	55,20 %	16
Odda vidaregåande skule	16,70 %	2
Olsvikåsen videregående skole	37,60 %	32
Os vidaregåande skule	47,80 %	22
Osterøy vidaregåande skule	42,90 %	6
Rogne vidaregåande skule	75,00 %	24
Slåtthaug videregående skole	50,00 %	15
Sotra vidaregåande skule	71,40 %	25
Årstad videregående skole	28,60 %	22
Åsane vidaregåande skule	36,80 %	21
Total, 2016-17	47,80 %	333

Her ser ein at Odda vgs skil seg ut med berre 16,7 % av elevane som går over til påbygg. Her kan ein sjå på geografi – Odda vgs har ikkje påbygg, og det er langt å dra til neste skule med påbygg.

NIFU-rapporten: «Yrkesutdanningar med svak forankring i arbeidslivet» (2015) omtalar at ein stor del av elevane i helse- og omsorgsfaga planlegg å ta påbygg for å koma seg til universitet og høgskule (i særskilt grad for å bli sjukepleiar):

«Mange av elevene og lærlingene på helse og sosial som deltok i NIFUs survey, ser høyere utdanning som nødvendig og ønskelig, og dette er et trekk som forsterkes klart gjennom utdanningsløpet. De fleste elever i helsefagarbeiderutdanningen velger etter det andre året påbygging til generell studiekompetanse.»

Vidare skriv dei at det har vore ei førestilling om at mange av elevane på helse- og oppvekstfag som startar på påbygg, ikkje har dei rette føresetnadene, og at dei ikkje klarar seg vidare til høgare utdanning. Tal frå SSB syner likevel at 47 % av dei som fullførte påbygg etter å ha gått to år på helse og oppvekstfag, går rett til høgare utdanning. Dette er ein klart høgare del av elevane enn blant elevane frå studiespesialiserande,

der berre 37 % same år gjekk direkte til høgare utdanning. Dette er med og forsterkar at elevane på HO ofte har Vg3 påbygg som eit planlagt løp.

Når det gjeld dei skulane som har størst prosentdel elevar som går over til påbygg, er det stor variasjon når det gjeld kva skule elevane tek påbygg på, noko ein kjem tilbake til i neste kapittel.

B. SKULAR

Over er det vist at kva utdanningsprogram eleven går på, gjev føringar på i kva grad eleven går over til påbygg. Under vil ein sjå på dei skulane som har påbygg, og kvar desse elevane kjem frå.

Som tidlegare vist var det 754 elevar som gjekk frå Vg2 yrkesfag i 2016/17 og over til påbygg 2017/18. Totalt går det 865 elevar på påbygg pr.14.02.2018 skuleåret 2017/18. Dei restarande 111 elevane gjekk enten ikkje på skule året før, var privatistar eller kjem frå eit anna fylke.

Tabellen under syner talet elevar på påbygg pr. skule, samt kor stor prosentdel som gjekk på same skule året før.

Skular med påbygg 2017/18	Totalt	% som gjekk på same skule året før.
Amalie Skram videregående skole	29	45 %
Askøy videregående skole	28	93 %
Austrheim vidaregåande skule	17	50 %
Bømlo vidaregåande skule	29	60 %
Fitjar vidaregåande skule	62	90 %
Fyllingsdalen vidaregåande skole	76	25 %
Knarvik vidaregåande skule	26	58 %
Kvinnherad vidaregåande skule	48	73 %
Laksevåg vidaregåande skole	46	50 %
Nordahl Grieg vidaregåande skole	48	64 %
Olsvikåsen vidaregåande skole	28	56 %
Os vidaregåande skule	52	57 %
Slåtthaug vidaregåande skole	56	40 %
Sotra vidaregåande skule	56	71%
Stend vidaregåande skule	32	94 %
Stord vidaregåande skule	53	66 %
Voss gymnas	49	61 %
Årstad vidaregåande skole	58	50 %
Åsane vidaregåande skole	72	30 %

Prosentdelen varierer frå 25 % til 94 %. Utdanningsprogram og geografi kan her vere viktige forklaringskomponentar. Skular med utdanningsprogram og programfag som har tradisjon for å gå over til påbygg, enten fordi faga ikkje har fagtradisjon for å gå ut i lære, eller fordi elevane har planlagt å gå over til høgare utdanning, vil også ha stor prosentdel elevar som tar påbygg på same skule. Vidare er det slik at skular - der geografien gjer at elevane har få val når det gjeld kva skule dei skal ta påbygg på – vil få ein

høg prosentdel som tar påbygg på same skule (til dømes Stend vgs, Askøy vgs. og Fitjar vgs). Sentrumsskular har elevar på påbygg som kjem frå mange ulike skular, medan mindre skular ute i distrikta som regel berre har elevar på påbygg som gjekk på same skule året før – dette fordi det er fleire elevar som reiser mot sentrum, enn sentrumselevar som reiser frå sentrum.

Døme på ein sentrumsskule med påbygg 2017/18, og kva skule eleven gjekk på 2016/17:

Påbygg Årstad vidaregåande skule 2017/18	Elevar
Amalie Skram vidaregåande skule	2
Arna vidaregåande skule	2
Askøy vidaregåande skule	5
Bergen maritime vidaregåande skule	1
Eksamenskontoret, Hordaland fylkeskommune	4
Fitjar vidaregåande skule	1
Fyllingsdalen vidaregåande skule	1
Knarvik vidaregåande skule	1
Laksevåg vidaregåande skule	3
Nye Voss vidaregåande skule	1
Olsvikåsen vidaregåande skule	2
Os vidaregåande skule	1
Slåtthaug vidaregåande skule	1
Stend vidaregåande skule	3
Tertnes vidaregåande skule	1
Årstad vidaregåande skule	28
Åsane vidaregåande skule	4
Total	56

Døme på ein distriktsskule med påbygg, og kva skule eleven gjekk på året før:

Påbygg Fitjar vidaregåande skule 2017/18	Elevar
Eksamenskontoret, Hordaland fylkeskommune	1
Fitjar vidaregåande skule	36
Stord vidaregåande skule	3
Total	40

OPPSUMMERING

Vi ser at det er skilnader mellom skulane når det gjeld kor mange som tar påbygg, og kvar dei vel å ta påbygg. Utdanningsprogram (fagtradisjon og lærlingplassar), utdanningstilbod og geografi (val av skule for å gå på påbygg) kan forklara dei forskjellane ein finn mellom dei vidaregåande skulane i overgang mellom Vg2 yrkesfag og påbygg. Ut frå talmaterialet er det vanskeleg å konkludere med at nokre av skulane kan ønskje å halde på elevane så lenge som mogleg gjennom påbygg.